

KURS MED HÅVARD SVEÅS

REHARMONISERING

ULIKE TILNÆRMINGER TIL SALMEAKKOMPAGNEMENT

- ▶ Liggende kvint
- ▶ Orgelpunkt
- ▶ Standard koralharmonisering
- ▶ Parallelltonearten
- ▶ Tostemt sats
- ▶ Brutte treklanger
- ▶ Innskutte akkorder
- ▶ Trinnvis bassgang
- ▶ Større akkorder og mer krims-krams
- ▶ Kwartbasert harmonikk
- ▶ Rytmiserte komp
- ▶ «Fri flyt» med kor eller forsangere

REHARMONISERING

LIGGENDE KVINT

Noe av det enkleste akkompagnementet man kan gjøre er å legge en åpen kvint (toneartens 1. og 5. skalatrinn) i venstre hånd, og spille melodien i høyre:

Orgel

The image shows a musical score for organ. It consists of two staves. The top staff is in treble clef with a 3/4 time signature and a key signature of one flat (B-flat). The melody starts on G4, moves to A4, B4, C5, then back to G4, F4, E4, D4, C4, and finally B3. The bottom staff is in bass clef with the same 3/4 time signature and key signature. It features a sustained open fifth accompaniment, with notes G2 and C3 held throughout the piece. The word 'Orgel' is written to the left of the staves.

- Etablerer et tydelig tonalt holdepunkt
- Skaper spenning og forventning
- Gir rikelig plass til dramaturgisk utvikling
- Teknisk svært overkommelig å spille
- Varier gjerne mellom oktaver, doble grunntonen i pedal, bytt hender etc.

REHARMONISERING

ORGELPUNKT

Det kan være fint å bryte opp orgelpunktet etter hvert, gjerne f.eks. i tonale utsving slik som her på salmen «I all sin glans nu stråler solen»:

The image displays three systems of musical notation for an organ accompaniment in 4/4 time, featuring a key signature of one flat (B-flat). The notation is presented in grand staff format, with the right hand (treble clef) and left hand (bass clef) staves joined by a brace. The first system is labeled 'Orgel' on the left. The right hand part consists of a sequence of chords and single notes, while the left hand part features a series of sustained notes, each marked with a fermata and connected by a slur, indicating a harmonic progression. The second system begins at measure 9 and continues the harmonic progression. The third system begins at measure 17 and concludes with a double bar line. The overall structure demonstrates how the organ point can be broken up and reharmonized over time.

ORGELPUNKT

Man kan også med en fin effekt bruke koralboksatsen og legge orgelpunkt i stedet for å følge bass-stemmen.

En av de mest spennende måtene å bruke orgelpunkt på dominanttonen som spenningskaper mot slutten av en salme, eksempelvis på første halvdel av siste vers.

Dominantakkorden higer etter å få «lande» i tonika. Effekten forsterkes mer og mer, slik Bach blant annet gjør det mot slutten av mange av sine fuger. Om man i tillegg leker seg litt med harmonikken og våger å bruke en del dissonanser kan man ytterligere øke spenningsnivået.

REHARMONISERING

STANDARD KORALHARMONISERING

Det finnes massevis av gode ferdigskrevne satser:

- Koralboken
- Permen (Cantando)
- Diverse ledsagesamlinger (søk på «ledsagesatser»)
- Velklingende orgelsatser på Lyche forlag
- Drøye 100 ulike på spenstigsakral.no (Demoer under fanen «Lyd», noter i «Butikk»)

REHARMONISERING

PARALLELTONEARTEN

En effektiv måte å reharmonisere på er å harmonisere som om melodien gikk i parallelltonearten. Hør på denne versjonen av «Her kommer dine arme små», og tenk på vers 3 «Velkommen fra din himmelsal til denne verdens tåredal...». Molltonaliteten er med på å fortelle teksten:

The image displays a musical score for organ and piano, consisting of three systems of music. The key signature is B-flat major (two flats) and the time signature is 4/4. The organ part is labeled 'Orgel' and the piano part is labeled 'O'. The score illustrates the concept of parallel motion, where the right hand moves in parallel motion with the left hand, creating a sense of harmonic movement. The organ part features a melodic line in the right hand and a supporting bass line in the left hand. The piano part features a melodic line in the right hand and a supporting bass line in the left hand. The organ part is written in a style that suggests a simple, folk-like melody, while the piano part provides a more complex harmonic accompaniment. The organ part is written in a style that suggests a simple, folk-like melody, while the piano part provides a more complex harmonic accompaniment. The organ part is written in a style that suggests a simple, folk-like melody, while the piano part provides a more complex harmonic accompaniment.

PARALLELLTONEARTEN

Også ved å reharmonisere med parallelltonearten er det flere muligheter. Om man er komfortabel med å finne akkordene selv er kanskje den enkleste måten å lage den nye harmoniseringen fritt fra bunnen av.

Om man derimot synes at det er vrient å finne akkordene selv, kan man gå mer teoretisk til verks og bruke funksjonsanalyse eller trinnanalyse for å analysere en ferdig sats. Når denne analysen av f. eks. koralboksatsen er gjort, kan man flytte funksjons-/trinnanalysen til parallelltonearten.

Hvis utgangspunktet er T - S - D - T / I - IV - V - I i C-dur blir det akkordene C - F - G - C. Flyttet til parallelltonearten A-moll blir det akkordene Am - Dm - Em (eller E-dur) - Am.

REHARMONISERING

TOSTEMT SATS

Koralsatser er tradisjonelt firestemte. Det er imidlertid ingenting som sier at salmeakkompagnement må være firestemt. En god tostemt sats kan virke som et lett og luftig avbrekk fra fyldigere satser.

Vi kan «stjele» et godt prinsipp for tostemt sats fra Bach, se hvordan alle (med ett unntak) betonte taktdeler i starten av andre sats fra partitaen «Sei gegrüset, Jesu gütig» har enten grunntone eller ters:

The image shows two staves of musical notation in bass clef, 4/4 time, with a key signature of one flat (B-flat). The first staff contains a sequence of eighth notes with chords above them: Gm, D/A, Gm/Bb, D/F#, Gm, Cm/Eb, F, and Bb/D. The second staff starts with a triplet of eighth notes (E-flat, G, B-flat) and continues with eighth notes and chords: Eb, Cm, Gm/Bb, D, and Gm. The piece ends with a whole rest.

Gm D/A Gm/Bb D/F# Gm Cm/Eb F Bb/D

(Kvint)

3 Eb Cm Gm/Bb D Gm

REHARMONISERING

TOSTEMT SATS

Om vi så tar med oss dette inn i harmonisering av en salme som «Hellig, hellig, hellig, Herre Gud, allmechtig» kan vi spille melodi i høyre hånd og bruke Bachs prinsipp i venstre, med betoning på enten akkordens (ikke toneartens) grunntone eller ters.

På ubetonte taktdeler står man ganske fritt til bruk av f. eks. gjennomgangstoner og dreietoner.

Hellig, hellig, hellig

M: J.B. Dykes
Sats: Håvard Sveås

The image shows a musical score for the hymn 'Hellig, hellig, hellig'. It consists of two systems of music. The first system is labeled 'Orgel' and the second system is labeled 'O'. Both systems are in the key of D major (two sharps) and 4/4 time. The melody is written in the right hand of both systems, and the accompaniment is in the left hand. The melody consists of a series of eighth and quarter notes, with some rests. The accompaniment features a steady eighth-note pattern in the left hand, with some chords and single notes in the right hand. The score ends with a double bar line and repeat dots.

REHARMONISERING

BRUTTE TREKLINGER

Å bryte treklanger, f. eks. i trioler kan fungere som sats på enkelte salmer. Her «Overmåte fullt av nåde»:

The image displays a musical score for the hymn "Overmåte fullt av nåde". The score is written in 4/4 time and features a key signature of one flat (B-flat). It is divided into four systems, each with a grand staff (treble and bass clefs). The first system is labeled "Orgel". The second system is marked with a "5" above the first measure. The third system is marked with a "9" above the first measure. The fourth system is marked with a "13" above the first measure. The score illustrates the technique of "brutte treklanger" (broken triads) using triplets. In the first system, the right hand plays a triplet of eighth notes (C4, E4, G4) over a bass line of quarter notes (F3, B2, D3, F3). The second system continues this pattern. The third system shows a more complex texture with triplets in both hands. The fourth system returns to the initial triplet pattern in the right hand over the same bass line.

INNSKUTTE AKKORDER

For å lage mer avanserte harmoniske forløp finnes det ulike måter å legge til ekstra akkorder på, så lenge melodien tillater det:

- Avhengig av meloditrinn kan akkorder ofte byttes ut med akkorder som står i tersforhold. Eksempelvis kan C-dur ofte byttes ut med A-moll eller E-moll. Eller A-moll ofte byttes ut med C-dur eller F-dur.
- Før alle akkorder kan man, såfremt melodien tillater det legge inn akkordens dominant. F. eks. G før C, E før Am osv. (Avhengig av toneart og tonalitet kan det også selvfølgelig forekomme at man vil bruke moll på dominanten også, f. eks. Em før Am.)
- Før dominanten igjen kan man legge inn andretrinnsakkorden, slik at man får det rytmiske musikere gjerne refererer til som 2- 5- 1. 2- 5- 1 henspiller på avstanden til den respektive akkorden, ikke skalatrinn i tonearten. Hvis akkorden vi skal til er F, blir dermed F = 1, og 2 - 5 blir Gm - C.

The image shows a musical staff in 4/4 time with a key signature of one flat (B-flat). The staff contains three chords: Gm, C, and F. Above the staff, the chord names Gm, C, and F are written. Below the staff, the numbers 2, 5, and 1 are written under each respective chord, indicating the interval from the root of the final chord (F) to the root of each preceding chord (Gm and C).

REHARMONISERING

INNSKUTTE AKKORDER

Noen eksempler på slike enkle måter å bruke ekstra innskutte akkorder på:

Example 1: F C F | F Dm Gm/B♭ C F

Example 2: F D Gm/B♭ C F | F Em7(♭5) A7 Dm

Example 3: F D Gm/B♭ C F | F Dm Gm/B♭ C F

- I eksempel 2 erstattes F av Dm på andre tone, etterfulgt av 2 (med ters i bass) - 5 - 1
  - I eksempel 3 erstattes F av D som skaper et kort utsving til G-moll
  - I eksempel 4 lager vi et utsving til D-moll, ved bruk av 2 - 5 - 1.
- NB! I moll blir andretrinnsakkorden oftest en b5-akkord (en akkord med senket femtetrinn).

INNSKUTTE AKKORDER

Noen andre muligheter:

Andre medianter:

Som før nevnt står C i tersforhold til Em og Am, men den står også i tersforhold til Eb og Ab. Også medianter som ikke er skalaegne kan noen ganger brukes som erstatning

Akkorder som har fellestener:

Akkorder som ikke har annet slektskap enn en felles tone, f.eks. F og F#m, åpner for overraskende utsving. Å bruke modulasjoner via fellestener fungerer best om meloditonen (topptonen) er fellestonen. NB! Også enharmoniske toner *klinger* som fellestener, og kan brukes.

F   F#m   Am   Ab   E   Ab   C   C#m

The image shows a musical staff with a treble clef. Above the staff, the chords F, F#m, Am, Ab, E, Ab, C, and C#m are written. The staff contains the corresponding chord symbols as musical notes: F (F4, C5, F5), F#m (F#4, C5, F5), Am (A3, C4, E4), Ab (A3, C4, Bb4), E (E3, G3, B3), Ab (A3, C4, Bb4), C (C4, E4, G4), and C#m (C#4, E4, G4). The staff ends with a double bar line.

REHARMONISERING

INNSKUTTE AKKORDER

Tritonus-substitutt / tritonus-erstatning er en måte å gå kromatisk fra andretrinnsakkord til førstetrinnsakkord. Dominanten blir erstattet med akkorden som står i tritonusforhold. Eksempelvis Gm7 - Gb7 - F i stedet for Gm7 - C7 - F:

The image shows a musical score for piano in G minor, illustrating tritone substitution. The score is written in two staves: a treble clef staff and a bass clef staff. Above the treble staff, the chords Gm7, Gb7, and F are indicated for the first measure, and Gm7, C7, and F are indicated for the second measure. The bass staff shows the root movement: G (Gm7), Gb (Gb7), F (F), G (Gm7), G (C7), and F (F). The treble staff shows the triads for each chord: Gm7 (Bb, D, F), Gb7 (Bb, D, F), F (A, C, E), Gm7 (Bb, D, F), C7 (Eb, G, Bb), and F (A, C, E). The bass staff shows the roots: G, Gb, F, G, G, F.

Tritonus-substitutt / tritonus-erstatning blir svært mye brukt i jazz-harmonisering. Det fører gjerne med seg «ulovlige» paralleller (se tenor/bass) - så her må vi ut av den tradisjonelle koralsats-tankegangen!

TRINNVIS BASSGANG

Å gå trinnvis i bass-stemmen er ikke noen satsteknisk revolusjon. Men å bestemme seg for partier med trinnvis (med små og store sekunder) bassgang kan gi nye idéer. Hør på «Deg å få skode»:

Deg å få skode

*M: Irsk folketone
Sats: Håvard Sveås*

The image shows a musical score for the piece "Deg å få skode". It consists of two systems of music. The first system is for Organ, with a dynamic marking of *ff*. The second system is for Piano, starting at measure 5. Both systems are in 3/4 time and B-flat major. The organ part features a trill in the right hand and a steady bass line in the left hand. The piano part features a trill in the right hand and a bass line with a tritone substitution in the left hand.

Orgel

ff

5

REHARMONISERING

UTVIKLING

Musikk trenger dramaturgi. Ved å sette sammen ulike teknikker kan man skape et spennende musikalsk forløp. Her kommer «Ingen vinner frem til den evige ro» med en del av de vi har sett på:

Sats: Håvard Sveås

The image displays two systems of musical notation. The first system is for Organ, consisting of three staves. The top staff is in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 4/4 time signature. It contains a melodic line with eighth and quarter notes. The middle staff is in bass clef with the same key signature and time signature, featuring sustained chords and some moving lines. The bottom staff is also in bass clef with the same key signature and time signature, but it is mostly empty, indicating a rest for the organ's lower register. The second system is for Piano, also consisting of three staves. The top staff is in treble clef with a key signature of one sharp and a 4/4 time signature, containing a melodic line. The middle staff is in bass clef with the same key signature and time signature, featuring sustained chords. The bottom staff is in bass clef with the same key signature and time signature, containing a rhythmic accompaniment of eighth notes. A small number '9' is written above the first measure of the piano's top staff.

REHARMONISERING

17

0

Musical score for measures 17-24. The top system shows a grand staff with treble and bass clefs. The bottom system shows a single bass clef staff. The key signature is one sharp (F#). The music features a melodic line in the treble and a bass line in the bass clef.

25

0

Musical score for measures 25-32. The top system shows a grand staff with treble and bass clefs. The bottom system shows a single bass clef staff. The key signature is one sharp (F#). The music features a melodic line in the treble and a bass line in the bass clef.

REHARMONISERING

33

0

This system contains measures 33 through 40. It features a grand staff with a treble clef and a bass clef. The key signature is one sharp (F#). The melody in the treble clef consists of eighth and sixteenth notes, often beamed together. The bass clef part provides a steady accompaniment with eighth and sixteenth notes. Measure 33 starts with a treble clef and a bass clef. The piece concludes with a double bar line at the end of measure 40.

41

0

This system contains measures 41 through 48. It features a grand staff with a treble clef and a bass clef. The key signature is one sharp (F#). The melody in the treble clef continues with eighth and sixteenth notes. The bass clef part provides a steady accompaniment with eighth and sixteenth notes. Measure 41 starts with a treble clef and a bass clef. The piece concludes with a double bar line at the end of measure 48.

STØRRE AKKORDER OG MER KRIMS-KRAMS

Vi er mest vant til at meloditonene befinner seg på grunntonen, tersen eller kvinten i akkorden, i tillegg til bruk av gjennomgangstoner, dreietoner, antesipasjoner og forholdningstoner.

Om vi tar et skritt videre og tenker at melodien like godt kan ligge på akkordens kvart (11) sekst, septim, none osv. åpnes en helt ny verden av variasjonsmuligheter. Hør på denne varianten på «Eg veit i himmerik ei borg»:

REHARMONISERING

STØRRE AKKORDER OG MER KRIMS-KRAMS

The image shows a musical score for organ and piano. The organ part is in the top system, and the piano part is in the bottom two systems. The key signature is three flats (B-flat, E-flat, A-flat) and the time signature is 4/4. The organ part consists of four measures with the following chords: A^bmaj7, E^bmaj7, D^bmaj7, and Cm. The piano part consists of two systems of three measures each. The first system has chords: Hdim, Gm7/B^b, Cm/B^b, F/A, Fm/A^b G, C/E, Fm, B^b/D, E^b, and A^b/E^b. The second system has chords: G, F/A, G/H, Cm, Cm/E^b, Edim, Fm, G, Cm/G, and Fm6/CCm. The piano part features a triplet of eighth notes in both hands in the first measure of each system.

Orgel

A^bmaj7 E^bmaj7 D^bmaj7 Cm

3 Hdim Gm7/B^b Cm/B^b F/A Fm/A^b G C/E Fm B^b/D E^b A^b/E^b

6 G F/A G/H Cm Cm/E^b Edim Fm G Cm/G Fm6/CCm

REHARMONISERING

STØRRE AKKORDER OG MER KRIMS-KRAMS

Et vanlig grep i jazzimprovisasjon (som også blir gjort en del i bl.a. romantisk musikk) er å «ringe inn» toner. Man ringer inn tonen ved å gå i sekunder rundt den før «landingstonen»:

Denne måten å improvisere på kan man ta med seg inn, spesielt i *mellomstemmene* (alt og tenor) i reharmoniserte salmesatser. Kombinert med dreietoner, gjennomgangstoner og forholdninger kan man nå begynne å gå veldig avansert til verks:

The image shows a musical score for an organ, consisting of two staves (treble and bass clef) in 4/4 time, key of B-flat major. The left hand plays a steady eighth-note accompaniment. The right hand plays a more complex melodic line with many accidentals, including naturals and sharps, illustrating advanced reharmonization techniques. The word "Orgel" is written to the left of the staves.

REHARMONISERING

STØRRE AKKORDER OG MER KRIMS-KRAMS

Parallellføring av septimakkorder bryter effektivt med vanlig koralsats! Trond Kverno gjør det blant annet fantastisk flott på salmen «I dine hender, Fader blid». Ta en titt på den i koralboken!

Vi kan se på et annet eksempel her, på «Fager kveldsol smiler»:

The image shows two systems of musical notation for piano accompaniment. The first system consists of two staves (treble and bass clef) with a key signature of one flat (B-flat major). Above the staves, the following chords are indicated: Bbmaj7, Am7, Gm7, Dm7, Gm7, Dm7, Cm7, and F9. The second system also consists of two staves with the same key signature. Above the staves, the following chords are indicated: Bbmaj9, Ebmaj7, Abmaj7, Dbmaj7, Gbmaj7, Gm9, C7, and F. The notation includes notes, rests, and chord symbols, illustrating the use of larger chords and parallel motion.

STØRRE AKKORDER OG MER KRIMS-KRAMS

Å bruke større akkorder, flere metningstoner og mer kromatikk er spennende. Men:

- Forsøk å holde deg til noenlunde samme type tonalitet i hele salmen! (Eventuelt kan du presentere spenstige ting i forspillet, starte salmen enklere og så komme tilbake til det mer avanserte mot slutten. Fancy forspill uten noen sammenheng med hvordan man spiller salmen blir fort malplassert!
- Forsøk å bruke omtrent like stor grad av metningstoner i hele satser!
- Større dissonansbruk gir gjerne mer følelse av dramatik og uro. Passer det med teksten?

REHARMONISERING

KVARTBASERT HARMONIKK

I noen tilfeller kan det være spennende å gå helt bort fra det funksjonsharmoniske. En måte å gjøre det på er å parallellføre kvarter, evt. stable mange kvarter oppå hverandre og parallellføre det.

Her et eksempel på kvartbasert harmonikk på «Folkefrelsar, til oss kom»:

The image displays a musical score for the hymn «Folkefrelsar, til oss kom». The score is arranged in three systems, each with three staves: 1. man. (first voice), 2. man. (second voice), and Pedal (pedal point). The key signature is three flats (B-flat, E-flat, A-flat), and the time signature is common time (C). The first system shows the first five measures. The second system shows measures 6 through 10. The third system shows measures 11 through 15. The Pedal part consists of a single bass note (F) held throughout the piece, indicated by a brace and a '1' above the first measure. The vocal parts feature quarter notes and chords, with some measures containing multiple stacked quarter notes. The score is written in a clear, professional style with standard musical notation.

REHARMONISERING

RYTMISERTE KOMP

Koralharmonisering er oftest homofon. Men mange salmer kler godt mer rytmiserte akkompagnement. Rytmikken blir det mest interessante komp-elementet, og man kan unne seg enkle harmoniske forløp. Her er et eksempel på det på «Deg å få skode»:

Deg å få skode

M: *Irsk folketone*

Sats: *Håvard Sveås*

The image displays a musical score for the hymn "Deg å få skode". It consists of two systems of music. The first system is labeled "Orgel" and the second system is labeled "P". Both systems are in 3/4 time and B-flat major. The organ part features a rhythmic accompaniment with chords and eighth notes. The piano part features a similar rhythmic accompaniment with chords and eighth notes. The score is written in a clear, legible font.

«FRI FLYT» MED KOR ELLER FORSANGERE

Med kor eller stor forsangergruppe trenger man ikke spille melodi. Da står man fritt til å fargelegge tekst, rytmisere og reharmonisere i større grad, så lenge man ikke vipper sangerne av pinnen. Man kan f. eks. spille:

Fuglekvitter

Bølgebrus

Storm

Kontrapunktstemmer

Små kommentarer til melodien

... og mye mer, så langt fantasien og evnene henger med:-)

Alle elementene vi har vært innom kan brukes om hverandre for å være med på å fortelle historiene i sangtekstene. Det kreves imidlertid at man bruker tid på å bli fortrolig med å bruke de ulike teknikkene, og at man tør å hoppe i det.

Det aller viktigste er at man spiller stødig, teller taktslag (også mellom versene) og bruker musikken til å løfte frem og inspirere salmesangen!